

ТКАЧЕНКО В.В.,

викладач кафедри фізичної культури
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

УДК 37.376.796

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

У статті розглядається підготовка вчителів фізичної культури у зарубіжних країнах, проаналізовано основні тенденції покращення системи підготовки вчителів фізичної культури країн дальнього зарубіжжя.

Ключові слова: професійна підготовка, кваліфікація, педагогічна освіта, професійна компетентність.

В статье рассматривается подготовка учителей физической культуры в зарубежных странах, проанализированы основные тенденции улучшения системы подготовки учителей физической культуры в странах дальнего зарубежья.

Ключевые слова: обучение, квалификация, педагогическое образование, профессиональная компетентность.

The article deals with the preparation of teachers of physical culture in foreign countries, analyzes the main trends of improving of teacher of physical culture in foreign countries.

Keywords: training, qualifications, teacher education, professional competence.

Постановка проблеми. У нашій країні об'єктивно склалися такі неблагополучні та несприятливі соціально-педагогічні й соціально-економічні умови, як тяжка екологічна ситуація, інтенсифікація й інформаційне перенасичення навчального процесу. Всі вони призвели до значного погіршення здоров'я учнів різного віку, найбільш вразливими є діти молодших класів; до негативного ставлення школярів до основних принципів здорового способу життя. Здоров'я населення, а саме дітей шкільного віку, має особливо важливе значення. Так, за оцінкою спеціалістів, приблизно 75% захворювань дорослих є наслідком способу життя в юнацькі та дитячі роки. Вже 90% школярів мають погіршення або відхилення у стані здоров'я, а близько 50% – фізична підготовка нижче за середню [3].

Зв'язок проблеми із важливими науковими та практичними завданнями. Через те, що стан здоров'я багатьох дітей просто катастрофічний, виникає необхідність підвищення рухової активності учнів. Для цього вчитель фізичної культури повинен максимально чітко зосередитися на своїй професійній діяльності та майстерності і проводити фізкультурно-масову й фізкультурно-оздоровчу роботу. Пошуку оновлення форм, змісту й методів підготовки фахівців, особливо у галузі фізичної культури та спорту, вимагає орієнтація вищої педагогічної освіти України (щоб досягти стандартів Європи). Останнім часом спостерігається негативна тенденція, яка характеризується різким погіршенням фізичної підготовленості та здоров'я молоді. Виходячи з цього, сьогодні проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури потребує свого вирішення [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми. Різні аспекти підготовки учителів в зарубіжних країнах у своїх працях досліджували В. Базуріна, С. Ковальова, Р. Роман, Л. Сущенко; формування особистості педагога та питання вдосконалення підготовки фахівців у вищих педагогічних закладах проаналізовано у дослідженнях А. Акусок, І. Зазюн, М. Каневської; формування здоров'язберігаючої компетентності вчителя фізичного виховання розглядаються у працях Д. Вороніна, І. Омеляненко та інших.

Виділення невирішених проблем з теми дослідження. Аналіз наукових джерел з теми дослідження показав, що підготовка майбутніх спеціалістів з фізичної культури до використання здоров'язберезувальних технологій та до фізкультурно-оздоровчої роботи зі школярами, набула в останні роки більшої актуальності у зв'язку зі стрімким погіршенням працездатності та здоров'я учнів.

Мета статті – проаналізувати головні особливості підготовки вчителів фізичної культури у країнах зарубіжжя.

Виклад основного матеріалу. Як зазначають М.А. Шкіль, О.О. Романовський вищу освіту в економічно розвинутих державах, традиційно, надають класичні та спеціалізовані університети, інститути, коледжі, академії [6, с. 112]. За даними порівняльного аналізу реформ, підготовкою майбутніх учителів країн зарубіжжя (основний шлях формування кадрів) займаються саме університети.

Таким чином, на заході широко побутує думка, що університети спроможні виховувати висококваліфікованих спеціалістів, які володіють не тільки фундаментальними знаннями з гуманітарних наук, але й мають професійну підготовку, тобто університети – найвища освітня

сходина. В Україні, з огляду на історичні обставини, підготовка спеціалістів проводилася переважно в більшості випадків у спеціалізованих інститутах фізичної культури. На сьогоднішній день більшість із них почали називати себе академіями або університетами, але поки що ці перейменування недостатньо впливають на зміст навчального процесу.

Значна увага приділяється педагогічній освіті у країнах Заходу, де розвиваючись, вона виявляє свої тенденції та закономірності. Найвагоміші серед них: соціальний контекст і обумовленість розвитку педагогічної освіти, політична історія; збереження звичаїв і національних традицій у підготовці фахівців; вплив сучасних педагогічних ідей. У Західній Європі вони націлюються на розвиток тенденцій і явищ, доповнюючись новими напрямками, що є спільними й для державних систем педагогічної освіти.

Як стверджують Я.Я. Болубаш, А.А. Василюк, основними тенденціями покращення системи підготовки вчителів у цих державах є наступні:

- підвищення кваліфікаційних вимог до компетентності вчителів; уряд і суспільство приділяють усе більше уваги професійній підготовці викладачів;

- спостерігається перехід від закладів освіти низького рівня до університетів, педагогічна освіта стає багаторівневою;

- студенти намагаються отримати у вищих закладах освіти суміжні або додаткові спеціальності, все частіше вводяться вступні тестування або іспити на професійну придатність, зростають вимоги до абітурієнтів педагогічних факультетів вищих закладів освіти, загострюється конкуренція серед молодих учителів за вакантні місця;

- багато уваги надається тривалості, змісту, засобам професійно-педагогічної підготовки вчителів;

- підвищується увага до інтелектуальної самостійності вчителя, формування його особистості, відповідного рівня інноваційних навичок;

- спостерігається необхідність координації програм професійної та загальної підготовки європейських педагогів [1, с. 20].

Отже, як ми можемо зрозуміти з вищесказаного, в європейських країнах зараз відбувається повна реформація системи вищої освіти. Спостерігається інтенсифікація росту значущості, престижності професії “учитель”.

Тривають кардинальні реформи в системі вищої освіти й у США. Так, наприклад, “університетська освіта в США децентралізована, оскільки, згідно з десятою поправкою до Конституції країни, головну відповідальність за

надання громадянам США освіти покладено на окремі штати, тобто уряд штатів, а не федеральний, що організовує й фінансує всі рівні освіти, і вищу також. Система вищої освіти – це 50 окремих систем зі своїми особливостями, різноманітністю навчальних закладів – із власною метою, скерованістю, складом студентів” [5].

У США навчальні заклади, зокрема університети, поділяються на багатопрофільні й дослідницькі. Університет, який зможе забезпечити й надати навчання за докторськими програмами, має право претендувати на статус дослідницького, якщо університет готує спеціалістів не вище магістра, то навчальний заклад вважається багатопрофільним.

“Університети США, як свідчать американські фахівці в галузі вищої освіти (Д. Бок, Д. Крикшнанк, Д. Коригон, Б. Сміт, Д. Сканел), виконують три головні функції: проводять наукові дослідження (викладацька, наукова, філософська, творча, критична діяльність коледжів та університетів), навчають студентів й обслуговують суспільство” [5, с. 3].

У США університети автономні. Губернатор штату затверджує опікунську раду, яка здійснює керівництво таких університетів. А раду приватного університету, яка також здійснює керівництво, затверджує промислово-фінансова група, релігійна громада, приватна особа, корпорація. Її головне завдання – формувати й створювати довгострокову політику університету, затверджувати та вдосконалювати його організаційну структуру, зокрема управління та керівництво шкіл, факультетів, кафедр, департаментів, а також вирішувати головні фінансові питання. Опікунська рада складається та формується з комітетів, що несуть відповідальність за деякі важливі ланки діяльності університету. Єдина система акредитації, що діє в країні, залежить від відповідності освітянського закладу державним освітнім стандартам. Можлива загальна форма акредитації університету, яку постійно здійснює регіональна комісія, й проводить акредитацію за різними спеціальностями (проводять спеціалізовані акредитаційні агенції). Для університету акредитація має велике значення, адже вона забезпечує високий рівень підготовки майбутніх фахівців, та як наслідок – підвищує престиж університету.

У галузі фізичної культури і спорту в США здійснюється професійна підготовка фахівців на факультетах фізичного виховання університетів і коледжів. Головною метою і завданням професійної підготовки у вищих навчальних закладах з фізкультурним напрямом є забезпечення ВНЗ, шкіл, команд з різних видів спорту спеціалістами цього профілю й залучення

населення за допомогою цих майстрів до занять спортом.

“Європейські університети й інститути фізичної культури об’єднані в мережу вищих закладів освіти, яка визнана Європейською комісією. Європейська мережа спортивних наук у вищій освіті (ENSSHE) створена в 1989 році в Люксембурзі й була відповіддю на необхідність з боку спортивного сектору зробити свій позитивний внесок у реалізацію Європейської моделі суспільства. Пріоритетом у діяльності ENSSHE є досягнення консенсусу в організації освітніх програм, які найбільше відповідають потребам ринку робочої сили в Європейському Союзі” [5, с. 4].

У багатьох розвинутих європейських країнах (Польща, Угорщина, Чехія, Болгарія, Словаччина, Румунія) професійній підготовці майбутніх спеціалістів фізичного виховання та спорту надають значної уваги. Тож, факультет фізкультури та спорту в Чехії (Карлового університету), який являється одним з найпрестижніших вищих навчальних закладів, є гарантом отримання якісної освіти та забезпечує ліцензовану практику в галузі фізичного виховання і спорту з підготовки конкурентоспроможних фахівців та кваліфікованих тренерів різних рівнів [2, с. 22]. Університет готує фахівців за такими спеціальностями: менеджмент фізичної культури та спорту, педагогіка тілесного і трудового виховання для інвалідів, фізіотерапія, педагогіка викладачів із загальноосвітніх предметів для середньої школи, військова фізкультура.

Висновки з дослідження. Таким чином, ми бачимо, що у країнах ближнього та дальнього зарубіжжя сьогодні відбуваються глобальні зміни в системі освіти, особливо у сфері фізичної культури та спорту, так само вимагає кардинальних змін та нового погляду й вища освіта в нашій державі. І, не зважаючи на те, що в Україні вже була проведена низка досить успішних реформ, все ще залишається достатньо відкритих питань щодо вдосконалення та реформації вищої освіти.

Отже, на сучасному етапі розвитку нашої держави фізкультура і спорт є головними аспектами у формуванні здорового способу життя дітей, тому, беручи приклад з країн зарубіжжя, ми можемо зробити висновок, що актуальною зараз стає проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури не тільки в загальному плані, а й підготовка їх до впровадження здоров’яформуючих та здоров’язберігаючих

технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи.

Постає необхідність підготовки вчителя здатного використовувати здоров’язберезувальні технології у майбутній професійній діяльності.

Професійна підготовка майбутніх спеціалістів, учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи повинна забезпечувати оволодіння наступним рядом знань і вмінь: забезпечувати належний рівень викладання дисциплін освітньої галузі "Здоров’я і фізична культура"; застосовувати методи, форми, засоби навчальної роботи; надавати учням ґрунтовні знання щодо збереження та зміцнення здоров’я; формувати мотивацію стосовно проведення фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями; сприяти формуванню у школярів потреби дотримуватися здорового способу життя. Підготовка повинна забезпечувати оволодіння майбутніми вчителями фізичної культури знаннями з організації методичної роботи з учителями початкових класів та з учителями-предметниками щодо проведення фізкультурно-оздоровчих заходів.

Список джерел

1. Боллобаш, Я.Я., Василюк, А.А. Україна, Польща, Європа. Интеграция педагогического образования [Текст] / Я.Я.Боллобаш, А.А.Василюк // Персонал. – 1999. – № 2. – С. 19-22.
2. Бычек, А.А. Образование в Чехии [Текст] / А.А.Бычек // Фондовый рынок. – 2000. – № 9. – С. 22-23
3. Горашук, В.П. Формирование культуры здоров’я школьников (теория и практика) [Текст] / В.П. Горашук. – Луганск: Альма-матер, 2003. – С. 26.
4. Рядинська, І.А. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позаурочної роботи з учнями (друга половина ХХ ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 "Загальна педагогіка та історія педагогіки" [Текст] / І.А. Рядинська. – Харків, 2008. – С. 1-2.
5. Сущенко, Л.П. Структура професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту в зарубіжних країнах [Текст] / Л.П. Сущенко // Вісник Запорізького державного університету. – 2002. – № 1. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/2367.pdf>
6. Шкіль, М.А., Романовський, О.О. Тенденції і принципи подальшого розвитку вищої освіти [Текст] / М.А.Шкіль, О.О.Романовський // Освіта і управління. – 1999. – Т. 3. – № 3. – С. 103-114.